JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

CHRISTINE STIX-HACKL

28 päivänä kesäkuuta 2005 [1]

I Johdanto

1. Yhteisöjen tuomioistuimen on nyt käsiteltävässä ensimmäisessä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 [2] (jäljempänä asetus) tulkintaa koskevassa asiassa lähinnä selvennettävä kyseisen asetuksen mukaisen kielisäännöksen oikeudellisia seurauksia erityisesti sellaisessa tapauksessa, jossa tiedoksi annettavan asiakirjan vastaanottaja vetoaa kyseisen asetuksen 8 artiklasta johtuvaan oikeuteensa kieltäytyä sen vastaanottamisesta sillä perusteella, että tiedoksi annettavaa asiakirjaa ei ole käännetty vastaanottavan jäsenvaltion viralliselle kielelle. Heti aluksi on todettava, että kyseessä on EY:n perustamissopimuksen IV osaston alaan kuuluvaa tointa koskeva ennakkoratkaisumenettely, joka siis perustuu EY 68 artiklaan, luettuna yhdessä EY 234 artiklan kanssa.

2. Asetuksella on otettu oikeudenkäyntiasiakirjojen ja muiden asiakirjojen lähettämisen ja tiedoksi antamisen yksinkertaistamiseksi ja nopeuttamiseksi [3] käyttöön erityisesti välitön menettely ns. lähettävien ja vastaanottavien viranomaisten välille, ja siinä on annettu kielisäännös, jossa pyritään ottamaan huomioon kantajan ja vastaajan erilaiset intressit. Tiedoksi antamisen pitää tämän säännöksen perusteella — nimenomaan menettelyn yksinkertaistamiseksi ja nopeuttamiseksi — olla mahdollista myös ilman tiedoksi annettavan asiakirjan käännöstä; vastaanottaja saa vastaavasti tietyissä tapauksissa [4] oikeuden kieltäytyä vastaanottamasta sitä käännöksen puuttumisen vuoksi. Tästä on säädetty asetuksen 8 artiklan riidanalaisessa kielisäännöksessä, ja tämän säännöksen sanamuodon mukaan jää avoimeksi, mitä oikeudellisia seurauksia aiheutuu siitä, että asiakirjan

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

2 — Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 29 päivänä toukokuuta 2000 annettu asetus (EY) N:o 1348/2000 (EYVL L 160, s. 37).

3 — Ks. esim. asetuksen johdanto-osan kuudes perustelukappale: "Yksityisoikeudellisia asioita koskevien tuomioistuinmenettelyjen tehokkuus ja nopeus edellyttää, että oikeudenkäynti- ja muita asiakirjoja voidaan lähettää suoraan jäsenvaltioiden nimeämien paikallisten yksiköiden välillä." Ks. myös kahdeksas perustelukappale: "Asetuksen tehokkuuden varmistamiseksi mahdollisuus kieltäytyä asiakirjojen tiedoksiannosta rajoitetaan poikkeuksellisiin tilanteisiin."

4 — Mikäli esimerkiksi asiakirjaa ei ole laadittu vastaanottavan jäsenvaltion kielellä tai sellaisella lähettävän jäsenvaltion kielellä, jota vastaanottaja ymmärtää. Tällä kielisäännöksellä ei tarjota vastaanottajalle kattavaa suojaa, koska ratkaisevaa ei ole, osaako hän mahdollisesti kumpaakaan näistä kielistä, kuten komissio perustellusti korostaa samalla kun se painottaa, että asetuksella tavoiteltu vastaanottajan kielellinen suojelu perustuu yleistykseen, joten voi olla tapauksia, joissa vastaanottajalla on oikeus kieltäytyä vastaanottamasta tiedoksi annettavaa asiakirjaa, vaikka hän ymmärtää sen sisällön, ja toisaalta tapauksia, joissa hänellä ei sen sijaan ole tätä oikeutta, vaikka hän ei ymmärrä sen sisältöä. Ks. esim. Vanheukelen, Le règlement n° 1348/2000 — Analyse et évaluation par un praticien du droit, julkaisussa *Le droit processuel et judiciaire européen — Het Europees gerechtelijk recht en procesrecht*, 2003, s. 208 ja sillä oleva alaviite 56.

vastaanottamisesta kieltäytymistä koskevaa oikeutta käytetään perustellusti. Alankomaiden Hoge Raadin ennakkoratkaisukysymykset koskevat näitä oikeudellisia seurauksia.

3. Erityisesti on pohdittava, voiko ensimmäisellä toimituksella ja tiedoksiannolla olla oikeusvaikutuksia, vaikka oikeutta kieltäytyä vastaanottamasta asiakirjaa käytetään, ja mikäli voi, minkä sääntöjen mukaisesti puuttuva käännös on toimitettava. Tässä yhteydessä on selvästi kyseessä asetuksen N:o 1348/2000 sääntelyaukko. [5] Nämä kysymykset, jotka liittyvät lisäksi rajat ylittävän tiedoksiannon puutteiden korjaamista koskevaan yleisempään ongelmaan, ovat käytännössä erittäin merkittäviä. [6]

5 — On kiistatonta, että perustellusti tapahtuvan vastaanottamisesta kieltäytymisen oikeudellisia seurauksia koskeva kysymys on tietoisesti jätetty avoimeksi. Ks. esim. selittävä muistio oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa Euroopan unionin jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa koskevasta yleissopimuksesta (EYVL 1997, C 261, s. 26 ja sitä seuraavat sivut): "Yleissopimuksessa ei ole määräyksiä niistä oikeudellisista seurauksista, joita saattaa aiheutua, jos asiakirjan vastaanottamisesta kieltäydytään siinä käytetyn kielen vuoksi. Toimivaltaisten tuomioistuimien tehtävänä on ratkaista tämä kysymys."

6 — Oikeuskirjallisuudessa puhutaan silloin tällöin myös "valitettavasta rajat ylittävää tiedoksi antamista koskevien puutteiden korjaamiseen liittyvästä ongelmasta", ks. esim. Stadler, "Förmlichkeit vor prozessualer Billigkeit bei Mängeln der internationalen Zustellung?", Anmerkung zu OLG Jena, 2.5.2001 — 6 W 184/01, *IPRax 2002*, 282. Ks. myös Mignolet, "Le contenu des règles de procédure issues des règlements communautaires et leur sanction" julkaisussa *Le droit processuel et judiciaire européen — Het Europees gerechtelijk recht en procesrecht*, 2003, s. 329 ja siinä mainitut muut lähteet.

II Asiaa koskeva lainsäädäntö

4. Asetuksen N:o 1348/2000 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Lähettävän viranomaisen, jolle hakija antaa asiakirjan lähettämistä varten, on selostettava hakijalle, että vastaanottaja voi kieltäytyä vastaanottamasta asiakirjaa, jollei se ole jollakin 8 artiklassa tarkoitetuista kielistä.

2. Hakija vastaa kaikista ennen asiakirjan lähettämistä aiheutuvista kääntämiskustannuksista, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen myöhempää päätöstä velvollisuudesta vastata tällaisista kustannuksista."

5. Asetuksen N:o 1348/2000 8 artiklassa säädetään puolestaan otsikolla "Asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytyminen" seuraavaa:

"1. Vastaanottavan viranomaisen on ilmoitettava vastaanottajalle, että tämä voi kieltäytyä vastaanottamasta tiedoksiannettavaa asiakirjaa, jollei se ole jollakin seuraavista kielistä:

a) vastaanottavan jäsenvaltion virallinen kieli tai, jos jäsenvaltiossa on useita

virallisia kieliä, sen paikkakunnan virallinen kieli tai jokin sen paikkakunnan virallisista kielistä, missä tiedoksianto tapahtuu; tai

b) asiakirjan lähettäneen jäsenvaltion kieli, jota vastaanottaja ymmärtää.

2. Kun vastaanottava viranomainen saa tiedon siitä, että vastaanottaja kieltäytyy vastaanottamasta asiakirjaa 1 kohdan nojalla, sen on ilmoitettava siitä välittömästi lähettävälle viranomaiselle 10 artiklassa tarkoitettua todistusta käyttäen sekä palautettava pyyntö ja asiakirjat, joista pyydetään käännöstä."

6. Asetuksen N:o 1348/2000 9 artiklassa säädetään tiedoksiantopäivästä seuraavaa:

"1. Tiedoksiannettavan asiakirjan tiedoksiantopäivä on 7 artiklan mukaisesti päivä, jona tiedoksianto tapahtuu vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 8 artiklan soveltamista.

2. Jos asiakirja on kuitenkin annettava tiedoksi tietyn ajan kuluessa pyynnön lähettäneessä jäsenvaltiossa vireille pantavaa tai vireillä olevaa oikeudenkäyntiä varten, määräytyy hakijaan nähden noudatettava tiedoksiantopäivä kuitenkin tuon jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

3. Jäsenvaltio on aiheellisesta syystä oikeutettu poikkeamaan 1 ja 2 kohdan säännöksistä viiden vuoden siirtymäkauden ajan.

Jäsenvaltiot saavat uusia tämän siirtymäkauden joka viides vuosi oikeusjärjestelmäänsä liittyvistä syistä. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle poikkeuksensa sisältö ja tapaukseen liittyvät tekijät."

7. Asetuksen N:o 1348/2000 19 artikla koskee oikeuteen saapumatta jättävää vastaajaa, ja siinä säädetään seuraavaa:

"1. Jos haaste tai vastaavanlainen asiakirja on ollut lähetettävä toiseen jäsenvaltioon tiedoksiantoa varten tämän asetuksen säännösten mukaisesti eikä vastaaja ole tullut saapuville, tuomioistuin ei saa tehdä päätöstä asiassa ennen kuin on selvitetty, että

a) asiakirja on tiedoksiannettu sillä tavalla kuin vastaanottavan jäsenvaltion lain-

säädännössä säädetään siellä laadittujen asiakirjojen tiedoksiantamisesta sen alueella oleville henkilöille, tai

b) asiakirja on tosiasiallisesti toimitettu vastaajalle tai hänen asuntoonsa muulla tämän asetuksen mukaisella tavalla,

ja että kummassakin näistä tapauksista tiedoksianto tai asiakirjan toimittaminen on tapahtunut riittävän ajoissa, jotta vastaaja on voinut ryhtyä vastaamaan."

III Tosiseikasto ja oikeudenkäyntimenettely

8. Nyt käsiteltävä asia koskee alankomaalaisissa tuomioistuimissa vireillä olevaa riita-asiaa, jossa asianosaisina ovat Alankomaissa asuva saksalainen valittaja Götz Leffler (jäljempänä Leffler) ja Saksassa sijaitseva Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö Berlin Chemie AG (jäljempänä Berlin Chemie).

9. Leffler haki 21.6.2001 Rechtbank Arnhemissa turvaamistoimena erilaisten häntä kohtaan määrättyjen takavarikkojen kumoamista tai toissijaisesti niiden peruuttamista.

10. Tämä hakemus hylättiin 13.7.2001. Leffler valitti tästä ratkaisusta Gerechtshof Arnhemiin. Berlin Chemie haastettiin 7.8.2001 pidettyyn Gerechtshofin istuntoon.

11. Menettelyvirheen vuoksi Berlin Chemie piti haastaa uudelleen 9.8.2001. Berlin Chemie ei ollut edustettuna 23.8.2001 pidetyssä istunnossa.

12. Lefflerin vaatimaa yksipuolista päätöstä ei annettu, koska haaste ei täyttänyt Alankomaiden Wetboek von burgerlijke Rechtsvorderingin (Alankomaiden siviiliprosessilaki) ja asetuksen vaatimuksia.

13. Berlin Chemie haastettiin uudella 7.9.2001 päivätyllä haasteella Gerechtshofin 9.10.2001 pidettyyn istuntoon. Berlin Chemie ei ollut edustettuna tässäkään istunnossa.

14. Tuomioistuin lykkäsi uudelleen yksipuolisen päätöksen antamista siihen saakka, kunnes toimitettaisiin asiakirjat, joista ilmenisi, oliko asetuksen 19 artiklan edellytyksiä noudatettu tiedoksiannon osalta. Kyseiset asiakirjat toimitettiin Gerechtshofin istuntoon 4.12.2001.

15. Hakemus hylättiin 18.12.2001 annetulla tuomiolla, ja erityisesti hylättiin vaatimus yksipuolisen päätöksen antamisesta Berlin Chemietä vastaan, sillä perusteella, että asetuksen 8 artiklan edellytykset eivät täyttyneet.

16. Leffler teki tästä kassaatiovalituksen Hoge Raadiin. Siellä hän väitti, että Gerechtshofin olisi ilman muuta pitänyt tehdä yksipuolinen päätös tai toissijaisesti vahvistaa uusi istuntopäivä ja määrätä, että Berlin Chemie — aikaisemman haasteen mahdollisten virheiden tultua korjatuiksi — voitaisiin haastaa tähän istuntoon.

17. Hoge Raadin mielestä asetuksen 8 artiklasta sen enempää kuin mistään muustakaan sen säännöksestä ei ilmene, mitä oikeudellisia seurauksia liittyy 8 artiklan 1 kohdassa kuvattuun tilanteeseen, jossa vastaanottaja kieltäytyy ottamasta asiakirjaa vastaan. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin päättelee tästä, että on olemassa lähinnä kaksi tulkintavaihtoehtoa: yhtäältä virheellisen tiedoksiannon korjaaminen ja toisaalta virheellisen tiedoksiannon tulkitseminen siten, että tiedoksiantoa ei ole tapahtunut.

18. Alankomaiden Hoge Raad pyytää näin ollen 17.10.2003 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 20.10.2003, yhteisöjen tuomioistuimelta EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin:

"1) Onko asetuksen N:o 1348/2000 8 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että jos vastaanottaja kieltäytyy ottamasta vastaan asiakirjaa sillä perusteella, ettei tähän säännökseen sisältyvää kieltä koskevaa edellytystä ole noudatettu, asiakirjan lähettäneen on mahdollista korjata kyseinen virhe?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi: onko sillä, että asiakirja kieltäydytään ottamasta vastaan, väistämättä se oikeusvaikutus, että tiedoksiantoa on pidettävä kokonaisuudessaan pätemättömänä?

3) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

a) Missä määräajassa ja millä tavalla käännös on annettava tiedoksi vastaanottajalle? Onko käännöksen toimittamisen täytettävä ne edellytykset, joita asetuksessa asetetaan asiakirjojen tiedoksi antamiselle, vai onko toimittamistapa vapaasti valittavissa?

b) Sovelletaanko sen tilanteen osalta, että virhe on mahdollista korjata, kansallista prosessilainsäädäntöä?"

IV Oikeudellinen arviointi

A *Yleisiä huomautuksia asetuksesta N:o 1348/2000*

1) Asetukseen sisältyvän sääntelyn tarkoitus

19. Asetuksen tarkoituksena on ennen kaikkea toisessa jäsenvaltiossa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa tiedoksi annettavien oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen lähettämisen parantaminen ja nopeuttaminen.[7] Asiakirjojen lähettämisen parantamisella ja nopeuttamisella pyritään välillisesti takaamaan "sisämarkkinoiden moitteeton toiminta".[8]

20. On katsottava, että asiakirjojen lähettäminen ja tiedoksi antaminen kuuluvat asian saattamista tuomioistuimen käsiteltäväksi koskevan oikeuden,[9] vastaajansuojan[10] ja prosessiekonomian alaan.[11] Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttaminen vaikuttaa siksi siltä osin ongelmalliselta, että asiakirjojen toimittamisen nopeuttaminen saattaa merkitä vastaajansuojan heikentämistä — esimerkiksi silloin, jos ei enää varmisteta sitä, että vastaaja kykenee valmistelemaan tehokkaasti puolustuksensa — ovatpa kyseessä sitten kielelliset, ajalliset tai muut syyt. Vastaajansuoja ei puolestaan saa kuitenkaan johtaa siihen, että kantajalta evätään pääsy laillisesti perustettuun tuomioistuimeen — esimerkiksi sen vuoksi, että vastaaja voi vesittää tiedoksiannon.

21. Tämän lisäksi on vielä suvereniteettiin liittyviä näkökohtia, jotka tekevät välttämättömäksi mm. päätöksen tekemisen siitä, onko valtio valmis luopumaan "virallisista" tiedoksiantotavoista — esimerkiksi uudenaikaisten tiedoksiantotapojen kuten postitse tapahtuvan tiedoksiannon hyväksi[12] — tai

7 — Vrt. erityisesti asetuksen N:o 1348/2000 (mainittu alaviitteessä 2) johdanto-osan toinen perustelukappale.

8 — Asetuksen N:o 1348/2000 johdanto-osan toinen perustelukappale.

9 — Myös ja nimenomaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuna oikeutena saada asia käsitellyksi laillisesti perustetussa tuomioistuimessa.

10 — Tällä tarkoitetaan puolustautumisoikeuksien suojelemista. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kappaleen a alakohdassa määrätään, että "jokaisella rikoksesta syytetyllä on [vähintään] oikeus saada viipymätta yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista *hänen ymmärtämällään kielellä*" (kursivointi tässä).

11 — Näin toteaa lähtökohdaksi Heß artikkelissaan "Die Zustellung von Schriftstücken im europäischen Justizraum", *NJW 2001*, s. 15.

12 — Valtion suvereniteettiin vetoamiseen — esimerkiksi toimitettaessa asiakirjoja viranomaisten välityksellä — saattaa luonnollisesti liittyä muitakin seikkoja: postitse tapahtuva tiedoksianto kansainvälisessä lainkäyttötoiminnassa ei merkitse ainoastaan luopumista virallisesta toimitus- ja tiedoksiantomenettelystä vaan myös heikentyvää vastaajansuojaa, mikäli ei varmisteta, että tehokas tiedoksianto edellyttää kielen kannalta mahdollisuutta saada tiedoksi annettavan asiakirjan sisältö tosiasiallisesti selville.

onko valtio valmis toimimaan toisen valtion "täytäntöönpanoapuna" asiakirjojen tiedoksi antamisen yhteydessä.

22. Toimiva tiedoksi antamista koskeva järjestely edellyttää valtioiden välisessä lainkäyttötoiminnassa näiden laaja-alaisten intressien punnitsemista.

23. Tällainen punnitseminen on erityisen välttämätöntä sen vuoksi, että se koskee oikeushyviä, joita suojataan yhteisön oikeuden yleisillä oikeusperiaatteilla. Muistutettakoon tässä yhteydessä ainoastaan siitä, että johdetun yhteisön oikeuden säännöstä ja samalla sen tavoitteita on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tulkittava niin pitkälti kuin mahdollista siten, että sen sisältö on sopusoinnussa EY:n perustamissopimuksen määräysten ja yhteisön oikeuden yleisten oikeusperiaatteiden kanssa. [13]

24. Perusoikeudet ovat vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan erottamaton osa yleisiä oikeusperiaatteita, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo. [14] Siinä yhteydessä otetaan huomioon jäsenvaltioiden yhteinen valtiosääntöperinne ja ihmisoikeuksien suojaamisesta tehtyihin kansainvälisiin sopimuksiin, joiden tekemiseen jäsenvaltiot ovat osallistuneet tai joihin ne ovat liittyneet, sisältyvät ohjeet. Niihin kuuluu mm. ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty yleissopimus (Euroopan ihmisoikeussopimus), [15] kuten myös EU 6 artiklan 2 kohdasta ilmenee.

25. Tällä suojeltavalla alalla, jota yhteisöjen tuomioistuimen on vaalittava, se on kehittänyt oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteen, [16] johon tosin niin ikään liittyy myös nopeutettu menettely mutta jossa korostetaan erityisesti oikeudenkäynnin asianosaisten käytettävissä olevien keinojen yhdenvertaisuutta. Samanaikaisesti tämä ala kattaa kuitenkin myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen antaman suojan ja siten yleiset oikeusperiaatteet eli oikeuden laillisesti perustettuun tuomioistuimeen (6 artiklan 1 kohta) ja oikeuden tulla asianmukaisesti kuulluksi (6 artiklan 3 kohta). Asetuksen säännöksiä on tulkittava tämän periaatteen valossa, varsinkin kun kyseessä on prosessioikeutta koskeva asetus, sillä nimenomaan prosessioikeuden tarkoituksena on varmistaa asianosaisten intressien tasapaino. Tästä syystä asetusta on tarkasteltava ensisijaisesti tämän intressien tasapainon kannalta, minkä myös sen syntyhistoria vahvistaa.

2) Asetuksen syntyhistoria

26. Oman maan kantajan suojeleminen hankalilta ulkomaisilta tiedoksiannoilta — erityisesti fiktiivisen tiedoksiannon käsitteellä —

13 — Ks. esim. yhdistetyt asiat 201/85 ja 202/85, Klensch, tuomio 25.11.1986 (Kok. 1986, s. 3477, Kok. Ep. VIII, s. 755, 21 kohta); asia C-314/89, Rauh, tuomio 21.3.1991 (Kok. 1991, s. I-1647, 17 kohta) ja asia C-181/96, Wilkens, tuomio 28.1.1999 (Kok. 1999, s. I-399, 19 kohta).

14 — Ks. esim. asia C-7/98, Krombach, tuomio 28.3.2000 (Kok. 2000, s. I-1935, 25 kohta).

15 — Vrt. asia 222/84, Johnston, tuomio 15.5.1986 (Kok. 1986, s. 1651, Kok. Ep. VIII, s. 621, 18 kohta). Ks. myös jo asia 36/75, Rutili, tuomio 28.10.1975 (Kok. 1975, s. 1219, Kok. Ep. II, s. 495, 32 kohta).

16 — Edellä alaviitteessä 14 mainitussa asiassa Krombach annetun tuomion 26 kohta.

oli etusijalla kansainvälisessä prosessioikeudessa. [17] Kansainvälisessä oikeudessa tärkeänä pidetyn valtioiden suvereenisuuden vuoksi tiedoksianto oli kansainvälisessä lainkäytössä mahdollista — jos ylipäänsä — vain diplomaattiteitse, kunnes kehitettiin erityisiä keinoja tätä varten.

27. Tätä järjestelmää täydennettiin kansainvälisillä sopimuksilla, mikä on tuskin yllättävää, kun otetaan huomioon valtioiden suvereniteetin aihepiirin läheisyys. Tällaisilla sopimuksilla otettiin käyttöön kansainvälisiä menettelyjä asiakirjojen toimittamiseksi ja tiedoksi antamiseksi, mutta samalla tehokkuusnäkökohdille — etenkin juuri sen vuoksi, että valtioiden suvereniteetti oli otettava huomioon — ei annettu suurtakaan painoarvoa.

28. Esikuvana oli — myös ja nimenomaan tiedoksi antamista koskevan lainsäädännön eurooppalaistumisen yhteydessä — vuonna 1965 tehty asiakirjojen tiedoksiantoa koskeva Haagin yleissopimus (jäljempänä Haagin yleissopimus). Tällä yleissopimuksella parannettiin yhtäältä perinteistä järjestelmää, jonka mukaan tiedoksianto tapahtui diplomaattiteitse, ottamalla käyttöön mahdollisuus antaa asiakirjat tiedoksi valtion viranomaisten välityksellä; toisaalta Haagin yleissopimuksessa hyväksyttiin vastaajansuoja, ja erityisesti sen 15 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa vahvistetaan, että jos vastaaja ei ole tullut saapuville, asiaa ei ratkaista ennen kuin on selvitetty, että asiakirja on annettu asianmukaisesti tiedoksi vastaajalle ja niin hyvissä ajoin, että vastaaja on voinut valmistautua vastaamaan asiassa.

29. Eurooppaoikeuden soveltamisalalla yhdenmukaistettiin jäsenvaltioiden välinen lainkäytön konkurrenssi ja varmistettiin tuomioiden vapaa liikkuvuus vuonna 1968 Brysselin yleissopimuksella. [18] Oikeudenkäyntiasiakirjojen toimittamisen osalta Brysselin yleissopimuksen lisäpöytäkirjan IV artiklassa viitattiin kuitenkin vain hieman aikaisemmin tehtyyn Haagin yleissopimukseen.

30. Pitäisi todeta, että tuomioiden vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla epäonnistuu tiedoksi antamisen vuoksi, [19] jotta asiassa voitaisiin tehdä uusi poliittinen aloite. Tässä yhteydessä on pohdittava sitä, että myös yhteisönsisäisessä lainkäytössä asiakirjan tiedoksi antamiseen sovelletaan kaksinkertaista tuomioistuimen valvontaa: ensinnäkin pääasiaa koskevassa menettelyssä, joka koskee mahdollisuutta antaa yksipuolinen tuomio, jos esimerkiksi (ulkomainen) vastaaja ei saavu sovittuun istuntoon, mutta myöhemmin myös tunnustamismenettelyssä — siltä osin kuin toisessa valtiossa annettu yksipuo-

17 — Ks. tästä oikeusvertailu em. artikkelissa Heß, s. 16 ja sitä seuraavat sivut.

18 — Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityis- ja kauppaoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehty yleissopimus (konsolidoitu versio julkaistu EYVL:ssä C 27, 26.1.1998, s. 1; jäljempänä Brysselin yleissopimus)

19 — Ks. Heß, em. artikkelin s. 17 ja sitä seuraavat sivut sekä siinä mainitut lähteet.

linen tuomio on tunnustettava.[20] Molemmissa menettelyissä saatetaan antaa ratkaisu tiedoksiantojen mahdollisista puutteista — mihin vastaavasti liittyy viivytyksiä ja niiden myötä epävarmuustekijöitä tai ristiriitoja.

31. Neuvosto antoi 26.5.1997 säädöksen[21] yleissopimuksen tekemisestä oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta Euroopan unionin jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa ja suositti, että jäsenvaltiot hyväksyvät yleissopimuksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

32. Asetus koskee lähinnä tätä yleissopimusta, joka ei enää ole voimassa, koska Amsterdamin sopimuksella otettiin EY 61 ja EY 65 artiklaan uusia toimivaltasääntöjä sisällyttämällä yhteisön oikeuden piiriin ns. kolmannen pilarin ne osat, jotka koskevat oikeudellista yhteistyötä siviiliasioissa. Näin ollen yleissopimus jäi tarpeettomaksi. Sen määräykset otettiin kuitenkin asetukseen lähes sellaisenaan,[22] joten asetusta on tulkittava siten, että yleissopimus ja selittävä muistio otetaan asianmukaisesti huomioon.[23]

33. Euroopan yleissopimuksen 8 artiklan 1 kappaleeseen sisältyvä kieliä koskeva järjestely vastaa asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaista kielisäännöstä. Asiakirjojen toimittamisen tavoitellun nopeuttamisen varmistamiseksi siinä sallitaan — etenkin käännöskulujen säästämiseksi[24] — tiedoksianto sellaisella kielellä, joka ei ole vastaanottavan valtion virallinen kieli, eli lähettävän valtion kielellä, mikäli tiedoksiannon vastaanottaja ymmärtää tätä kieltä. Tämän kielisäännöksen ulottuvuus oli ilmeisesti ollut neuvotteluissa riidanalainen: yhtäältä mm. Ranska vaati, että tiedoksiantoa koskevat säännökset pitäisi mahdollisimman pitkälle yhdenmukaistaa, kun muut valtiot, kuten Saksan liittotasa-

20 — Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 2 kappale.

21 — EYVL C 261, 27.8.1997, s. 1 (jäljempänä Euroopan yleissopimus). Neuvosto antoi yleissopimuksen hyväksymispäivänä selittävän muistion yleissopimuksesta (mainittu edellä alaviitteessä 5). Tämä selittävä muistio on edellä mainitun EYVL:n sivulla 26.

22 — Ks. esim. asetuksen N:o 1348/2000 johdanto-osan viides perustelukappale: "Olisi varmistettava yleissopimusta tehtäessä saavutettujen tulosten jatkuvuus. Sen vuoksi yleissopimuksen sisältö toistetaan olennaisilta osiltaan tässä asetuksessa."

23 — Oikeuskirjallisuudessa suhtauduttiin yleisesti arvioiden kriittisesti yleissopimukseen — ja vastaavasti asetukseen — erityisesti sen vuoksi, että siinä pidetään kiinni valtioidenvälisen oikeudellisen avun liikkuvuuden tavanomaisesta mallista — eli Haagin yleissopimukseen perustuvasta virallisesta tiedoksiantotavasta — ja asetetaan siten tämä asetuksen 2–11 artiklan mukainen virallinen tiedoksiantotapa etusijalle. Ks. esim. Heß (mainittu alaviitteessä 11), s. 15 (erityisesti s. 21 ja sitä seuraavat sivut); Gsell, "Direkte Postzustellung an Adressaten im EU-Ausland nach neuem Zustellungsrecht", *EWS 2002*, s. 115 (erityisesti s. 116); Cordopatri, "Note sul regolamento CE N. 1348/2000", julkaisussa *Giurisprudenza di merito*, Vol. XXXVI (2004), 10, s. 2141 (erityisesti s. 2153); Frigo, "La disciplina comunitaria della notificazione degli atti in materia civile e commerciale: il regolamento (CE) n. 1348/2000", *Diritto processuale civile e commerciale comunitario*, 2004, s. 117 (erityisesti s. 157).

24 — Meyer, "Europäisches Übereinkommen über die Zustellung", *IPRax 1997*, s. 401 (erityisesti s. 403).

valta, puolsivat asian ratkaisemista kunkin yksittäisen maan tasolla. Asiassa päädyttiin lopulta näiden näkemysten puoliväliin. [25]

B *Ennakkoratkaisukysymykset*

1) Alustavia huomautuksia tutkimuksen kulusta

34. Oikeudellisten asiakirjojen toimittamiseen jäsenvaltioiden välillä liittyy useimmissa tapauksissa kielellisiä ongelmia. Tehokas puolustautuminen — eli viime kädessä puolustautumisoikeuksien säilyttäminen ja kuulluksi tulemista koskevan oikeuden varmistaminen — edellyttää mahdollisuutta tutustua asianomaiseen asiakirjaan, mikä puolestaan saattaa edellyttää sen kääntämistä.

35. Oikeudenkäyntiasiakirjojen ja muiden asiakirjojen toimittaminen ja tiedoksianto yhteisönsisäisessä lainkäytössä asetuksen 4 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen mukaisessa menettelyssä herättää käytännön kysymyksiä paitsi sen vuoksi, että eri jäsenvaltioiden viranomaisten välinen yhteistyö on välttämätöntä, myös ylitettävien kielimuurien vuoksi. Tämän lisäksi tulevat oikeudelliset kysymykset, joita saattaa tulla esiin erityisesti sen vuoksi, että prosessioikeutta ei ole yhdenmukaistettu.

36. Asetuksen N:o 1348/2000 8 artiklan 1 kohdassa, jonka tulkintaa yhteisöjen tuomioistuimelta pyydetään, säädetään sellaisesta kieliä koskevasta järjestelystä, joka on siltä osin yksinkertaistus, että siinä ei järjestelmällisesti edellytetä toimitettavien asiakirjojen kääntämistä. Asianosaisten käytettävissä olevien keinojen yhdenvertaisuuden kannalta tämän lähettäjän edun vastapainona on vastaanottajan kieltäytymisoikeus. On kiistatonta, että siltä osin kuin oikeuteen kieltäytyä vastaanottamasta asiakirjaa kuitenkin vedotaan, [26] asetuksessa ei mainita mitään tämän oikeuden käyttämisen oikeudellisista seurauksista. [27]

37. Siltä osin kuin ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisessä kysymyksessään lähinnä korjaamisen mahdollisuutta — jolla ilmeisesti tarkoitetaan tiedoksi annettavan asiakirjan aluksi puuttuneen käännöksen toimittamista myöhemmin — tulee aluksi esiin kysymys siitä, onko tällaista korjaamismahdollisuutta arvioitava yhteisön oikeuden vai kansallisen oikeuden perusteella.

25 — Vrt. selittävä muistio Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehdystä oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa Euroopan unionin jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa koskevasta yleissopimuksesta (mainittu alaviitteessä 5), johdanto-osan 2 kohta.

26 — Tässä kohdin voidaan jättää huomiotta, käsittääkö vastaanottamisesta kieltäytymistä koskevan oikeuden perusteltu käyttäminen asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaan vain ne tapaukset, joissa tiedoksi annettavan asiakirjan käännös jollekin kyseisessä säännöksessä mainituista kielistä puuttuu, vai edellyttääkö se myös toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen arviointia siitä, onko oikeuden käyttämistä lisäksi pidettävä väärinkäyttönä. Ennakkoratkaisupyyntöon ei sisälly tähän liittyviä taustatietoja. Siinä ei ole käsitelty myöskään sitä, mitä arviointiperustetta on sovellettava kielitaidon osalta, kun vastaaja on oikeushenkilö, kuten pääasian oikeudenkäynnissä. Vrt. tämän kysymyksen ja muiden kysymysten osalta Malan, "La langue de la signification des actes judiciaires ou les incertitudes du règlement sur la signification et la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires", *Petites affiches du 17 avril 2003*, s. 6.

27 — Ks. edellä 2 kohta.

38. Mikäli sitä on arvioitava kansallisen oikeuden perusteella ja korjaaminen ei sen mukaan olisi mahdollista, olisi lisäksi tutkittava, olisiko jäsenvaltioiden prosessiautonomiaa pidettävä tässä yhteydessä yhteisön oikeuden tehokkuusperiaatteen rajoituksena.

39. Mikäli sitä vastoin on — kansallisen oikeuden tai yhteisön oikeuden perusteella — olemassa edellä kuvatun kaltainen korjausmahdollisuus, on seuraavaksi selvitettävä, minkä yksityiskohtaisten sääntöjen mukaan suorittamatta jääneen tiedoksiannon korjaaminen on toteutettava. On erityisesti pohdittava, mitä seurauksia tällaisella korjaamisella olisi mahdollisesti noudatettavien prosessuaalisten määräaikojen kannalta.

2) Perustellun vastaanottamisesta kieltäytymisen oikeudelliset seuraukset

a) Osapuolten lausumat

40. Leffler katsoo, että asetuksen 8 artiklan 1 kohdan tulkinnan yhteydessä ei voida vedota varsinkaan Haagin yleissopimukseen.[28] Pikemminkin olisi nojauduttava Euroopan yleissopimukseen[29] sekä selittävään muistioon. Leffler muistuttaa, että tiedoksiannon vastaanottajalla on myös Euroopan yleissopimuksen mukaan oikeus kieltäytyä vastaanottamasta asiakirjaa. Euroopan yleissopimuksen sanamuodosta ei voida kuitenkaan päätellä, mitä oikeudellisia seurauksia tämän oikeuden käyttöön liittyy. Euroopan yleissopimuksesta annetusta selittävästä muistiosta on pääteltävä, että nämä oikeudelliset seuraukset on määritettävä kansallisen oikeuden perusteella. Siltä osin kuin kansallisessa oikeudessa säädetään korjausmahdollisuudesta, asetuksen 8 artiklan 1 kohta ei siis ole tällaisen korjausmahdollisuuden esteenä — kunhan otetaan huomioon asetuksen 19 artiklasta mahdollisesti johtuvat ajalliset rajoitukset.

41. Siltä varalta, että yhteisöjen tuomioistuin asettaisi asetuksen 8 artiklan 1 kohdan itsenäisen tulkinnan etusijalle, Leffler esittää, että asetuksessa on tarkoitus suojella vastaanottajaa ainoastaan ennen kuin hänelle annetaan tiedoksi asiakirja, jota hän ei ymmärrä ja jolla on hänelle vastaisia oikeusvaikutuksia. Tarkoituksena ei sitä vastoin ole se, että koko menettely keskeytyy. Sillä, että ensimmäinen tiedoksianto, joka kielellisistä syistä on jäänyt suorittamatta, olisi kokonaan tehoton, mentäisiin pidemmälle kuin vastaajan suojelemisen kannalta on tarpeen.

42. Virhe, joka ei johdu kantajasta vaan esimerkiksi kääntäjistä tai tuomioistuimesta, ei Lefflerin mukaan voi johtaa siihen, että kantaja menettää oikeutensa. Tehottomuus johtaisi erityisesti määräajan menetyksiin lähettäjän puolella, mikä ei ole perusteltavissa varsinkaan silloin, kun virhe ei ole johtunut hänestä. Asetuksen 19 artiklassa vastaajalle annettu suoja riittää tässä yhteydessä.

28 — Mainittu 28 kohdassa.
29 — Mainittu alaviitteessä 21.

43. Berlin Chemie sitä vastoin väittää, että kielellisistä syistä suorittamatta jääneen tiedoksiannon tehottomuus ilmenee asetuksen 7, 8 ja 9 artiklasta. Niissä käytetyt ilmaisut "kaikki asiakirjan tiedoksiantamiseksi vaadittavat toimet" ja "asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytyminen" puoltavat sitä, että kielellisistä syistä suorittamatta jäänyt tiedoksianto on tehoton.

44. Berlin Chemie vetoaa lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaan, jonka mukaan oikeustoimilla, joita vastaaja ei ymmärrä, ei voi olla minkäänlaisia oikeusvaikutuksia. Toimi, jolla ei ole oikeusvaikutuksia, ei ole "korjattavissa", vaan se on tehoton, joten tarvitaan uusi tiedoksianto, jotta oikeusvaikutuksia voisi syntyä. Berlin Chemie vetoaa toissijaisesti siihen, että kantajalle ei voida ainakaan antaa enempää kuin yksi mahdollisuus korjata mahdolliset puutteet, erityisesti silloin, jos hän on toiminut ilman oikeudellista apua.

45. Komissio vetoaa siihen, että asetusta on tulkittava Euroopan yleissopimuksen [30] valossa, koska Euroopan yleissopimuksen perusajatukset ovat löydettävissä asetuksesta. Lisäksi on otettava huomioon institutionaalinen kehitys Amsterdamin sopimuksen voimaantulon jälkeen, sekä vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttaminen asteittain.

46. Asetuksen johdanto-osan perustelukappaleista ilmenee komission mukaan, että kaikkien asianosaisten perustellut intressit on otettava huomioon ja samalla pyrittävä takamaan oikeudenkäynnin häiriötön kulku. Asetuksessa annetaan erityinen painoarvo oikeudenkäynnin tehokkuudelle ja nopeuttamiselle.

47. Komissio katsoo, että asetuksen 8 artiklan 1 kohdan kielisäännös perustuu yleistykseen, [31] joten asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymistä ei aina voida perustella vastaajansuojaan liittyvillä pakottavilla syillä.

48. Komissio korostaa myös, että kielisäännöksen noudattamatta jättämiseen ei liity velvollisuutta kieltäytyä asiakirjan vastaanottamisesta. Asetuksen sanamuodosta — erityisesti sen 8 artiklan 1 kohdasta [32] — ei voida päätellä, että tiedoksiannon tehokkuus riippuisi kielisäännöksen noudattamisesta.

30 — Mainittu alaviitteessä 21.

31 — Ks. jo edellä alaviite 4.

32 — Komissio korostaa nimenomaisesti, että asetuksen johdanto-osan 10 perustelukappale, jonka mukaan "vastaanottajan etujen turvaamiseksi" "tiedoksianto olisi tehtävä asiakirjan tiedoksiantopaikan virallisella kielellä tai jollakin sen virallisista kielistä taikka muulla sellaisella lähettävän jäsenvaltion kielellä, jota vastaanottaja ymmärtää", on tältä osin ristiriidassa asetuksen 8 artiklan selvän sanamuodon kanssa.

49. Asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaisen asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymistä koskevan oikeuden olemassaolosta ei siis voida komission mukaan tehdä tiedoksiantomenettelyn tehokkuutta koskevia päätelmiä. Komission mielestä siitä, että vastaanottamisesta kieltäytymisen seurauksista ei ole olemassa säännöstä, ei kuitenkaan välttämättä seuraa, että kansallinen lainsäädäntö tältä osin ratkaisisi, vaikka on myönnettävä, että tiettyjä tätä tukevia seikkoja on löydettävissä asetuksen valmisteluasiakirjoista.

50. Komissio katsoo, että kansallisten säännösten soveltaminen johtaisi tässä yhteydessä epäyhtenäisiin oikeudellisiin seurauksiin jäsenvaltioiden sisällä ja näin ollen oikeudelliseen epävarmuuteen.

51. Komissio ehdottaa tästä syystä, että vastaanottamisesta kieltäytymisen oikeudelliset seuraukset pitäisi vahvistaa itsenäisesti ja ottaa huomioon se, että tätä koskevat viitteet ovat itse asetuksen sanamuodossa vähäisiä.

52. Komissio tutkii aluksi sitä, että suorittamatta jääneellä ensimmäisellä tiedoksiannolla ei olisi mitään oikeusvaikutuksia, mutta tällä suosittaisiin sen mielestä suhteettomasti vastaajaa asetuksessa itsessään tavoitellun tasa-arvon vastaisella tavalla. Tällaista tehottomuusolettamaa vastaan puhuu myös se, että ei ole olemassa vastaavaa yksiselitteistä oikeusperustaa. Tällä vietäisiin myös joissain tilanteissa kantajalta perusoikeus saada asiansa käsitellyksi laillisesti perustetussa tuomioistuimessa.

53. Komission näkemyksen mukaan on asetuksen sisällön eli oikeudenkäynnin asianmukaisen kulun turvaamista koskevan tavoitteen mukaista, että kantajalla on mahdollisuus "korjata" suorittamatta jäänyt ensimmäinen tiedoksianto toimittamalla puuttuva käännös myöhemmin. Tätä puoltaa myös 8 artiklan 2 kohdan sanamuoto ja tehokas vaikutus, sillä sen mukaan on "— — palautettava pyyntö ja asiakirjat, joista pyydetään käännöstä".

54. Saksan hallituksen kanta perustuu siihen, että asetuksessa on tietoisesti jätetty antamatta oikeudellisia seurauksia koskeva säännös 8 artiklan 1 kohdan kielisäännöksen osalta. Tämän se päättelee Euroopan yleissopimukseen sisältyneen edeltävän määräyksen syntyhistoriasta. Kun otetaan huomioon myös asiassa Lancray annettu tuomio,[33] oikeudellisia seurauksia ja siten myös korjaamismahdollisuutta on arvioitava kansallisen lainsäädännön perusteella.

33 — Asia C-305/88, Lancray, tuomio 3.7.1990 (Kok. 1990, s. I-2725, 29 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

55. Suomen hallitus yhtyy olennaisilta osin Saksan liittotasavallan näkemyksiin. Sen mielestä erityisesti tiedoksi antamista koskevan yleissopimuksen johdanto-osan perustelukappaleista ilmenee, että oikeudellisten seurausten osalta on lähtökohtaisesti nojauduttava jäsenvaltioiden lainsäädäntöön.

56. Alankomaiden hallitus vetoaa asetuksen 8 artiklan 2 kohtaan, jossa säädetään, että ainoastaan käännettävät asiakirjat on palautettava, ja päättelee tästä, että mikäli muut asiakirjat, joita ei palauteta, on toimitettu asetuksen mukaisesti, korjaaminen on mahdollista. Korjaamismahdollisuus ilmenee asetuksen 8 artiklan 1 kohdan syntyhistoriasta, sillä tältä osin verrattavissa olevaa Euroopan yleissopimuksen 8 artiklaa koskevasta selittävästä muistiosta voidaan päätellä, että ensimmäinen tiedoksianto, jota ei kielellisistä syistä ole suoritettu, voidaan korjata asianmukaisessa määräajassa.

57. Portugalin hallitus tulkitsee asetuksen 8 artiklan 2 kohtaa samalla tavoin ja korostaa tämän lisäksi, että mahdolliset vaikeudet, joita ilmenee asiakirjojen toimittamisen yhteydessä, on ratkaistava asianosaisten kesken lojaalissa yhteistoiminnassa.

58. Ranskan hallituksen lähtökohtana on sitä vastoin, että tiedoksiannon vastaanottajan suojeleminen on asetuksessa etusijalla, kuten erityisesti sen johdanto-osan kymmenennestä perustelukappaleesta voidaan päätellä.[34] Asetuksen tavoitteiden perusteella Ranskan hallitus päättelee kuitenkin, että asetuksen 8 artiklan 1 kohta edellyttää asianmukaisen intressivertailun kannalta sitä, että kansallisessa lainsäädännössä annetaan mahdollisuus korjata kielellisistä syistä suorittamatta jäänyt ensimmäinen tiedoksianto.

b) Oikeudellinen arviointi

59. Kuten edellä jo totesin,[35] aluksi on tutkittava, edellyttääkö oikeudellisia seurauksia koskevan säännöksen puuttuminen asetuksen 8 artiklan 1 kohdasta turvautumista kansallisiin oikeussäännöksiin tai mahdollistaako se sen. Tämän jälkeen on käsiteltävä mahdollisia yhteisön oikeuden vaatimuksia nyt käsiteltävien oikeudellisten seurausten kannalta.

i) Asian kannalta merkityksellinen oikeusjärjestys

60. Se, onko asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaisen asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymistä koskevan oikeuden perustellun käyttämisen oikeudelliset seuraukset jo pelkästään sen vuoksi ratkaistava kansallisen oikeuden perusteella, koska asetuksessa ei ole nimenomaista oikeudellisia seurauksia koskevaa säännöstä, on monessakin mielessä tutkimisen arvoinen asia.

34 — Ks. edellä alaviite 32.
35 — Ks. edellä 37 kohta.

61. Nimenomaan asetuksen syntyhistoria osoittaa, että kansallisissa oikeusjärjestyksissä ei useinkaan kyetä ratkaisemaan kansainväliseen tiedoksi antamiseen liittyviä kysymyksiä tehokkaan oikeudenkäynnin kulun eikä yhtäältä kantajan ja toisaalta vastaajan oikeutettujen vaatimusten riittävän suojan varmistavalla tavalla. Myös kansainvälisoikeudelliset sopimukset ovat osoittautuneet riittämättömiksi, joten yhteisön tason toimenpiteet olivat välttämättömiä. Asetuksella N:o 1348/2000 otetaan vastaavasti sen 2 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen mukaisesti käyttöön hajautetun menettelyn muodossa erityinen työkalu, joka on ainoastaan itsenäisesti käytettävissä — juuri ja nimenomaan mahdollisten sääntelyaukkojen vuoksi. Käsitykseni mukaan oikeuden — tässä asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymistä koskevan oikeuden — tunnustamisen ja tämän oikeuden käyttämisen oikeudellisten seurausten välillä on selvä sääntelyyhteys.

62. Yhteisön oikeuden erityisten instrumenttien itsenäisen tulkinnan välttämättömyyttä voidaan perustella myös asianomaisen säädöksen tavoitteilla.[36] Asetuksen tavoitteena on kehittää unionia vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvana alueena, jossa taataan henkilöiden vapaa liikkuvuus.[37] Jo yksin tämä tavoite edellyttää tästä asetuksesta johtuvien oikeuksien oikeudellisten seurausten mahdollisimman pitkälle menevää yhdenmukaistamista, sillä oikeudellisten seurausten erilainen tulkinta johtaisi erityisesti perusoikeuksien kannalta herkällä siviiliprosessin alalla sellaiseen oikeudelliseen epävarmuuteen ja hajaannukseen, joka ei ole hyväksyttävissä.

63. Tässä yhteydessä on vielä otettava huomioon, että asetuksen välttämättömyyttä on perusteltu sen johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa sillä, että sen tavoitteita ei voida riittävästi saavuttaa kansallisella tasolla. Turvautuminen kansalliseen oikeuteen mahdollisten sääntelyaukkojen täyttämiseksi ei tätä taustaa vasten vaikuta johdonmukaiselta.

64. Samalla on otettava huomioon myös se, että korjaaminen saattaisi olla jäsenvaltioiden lainsäädännön vastaista tai siinä saatettaisiin säätää sitä koskevista yksityiskohdista eri tavalla. Mikäli korjaaminen olisi kansallisen oikeusjärjestyksen vastaista, yhteisön tasolla tulisi kuitenkin jälleen esiin kunkin jäsenvaltion prosessiautonomiaa koskeva kysymys — esimerkiksi tehokkuusperiaatteen muodossa. Tämä "kiertotie" kansallisen lainsäädännön kautta voidaan säästää, mikäli asetusta — siten että otetaan asianmukaisesti huomioon siihen sisältyvän sääntelyn suppeus — tulkitaan itsenäisesti niiden oikeudellisten seurausten kannalta, joita aiheutuu asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymistä koskevan oikeuden perustellusta käytöstä sen 8 artiklan 1 kohdan nojalla.

36 — Yhteisöjen tuomioistuin menettelee näin yhteisön oikeuden muillakin alueilla: muistutettakoon tässä yhteydessä esimerkiksi siitä, että yhteisöjen tuomioistuin on yhdistetyissä asioissa C-414/99–C-416/99, Davidoff ym., 20.11.2001 antamassaan tuomiossa (Kok. 2001, s. I-8691) tulkinnut — nimenomaan jäsenvaltioiden siviilioikeudessa käytettyä — direktiivin 89/104/ETY oikeudellista käsitettä "suostumus" itsenäisesti tämän direktiivin tavoitteiden perusteella. Ks. myös — asetuksen osalta — Mignolet (mainittu alaviitteessä 6), s. 352: "— — l'objectif poursuivi par un instrument communautaire est déterminant lorsqu'il s'agit de sanctionner une règle de procédure qu'il établit".

37 — Ks. asetuksen johdanto-osan ensimmäinen perustelukappale.

65. Näin ollen on todettava, että asetuksen sääntelyn kohteena eivät ole ainoastaan edellytykset, joiden täyttyessä vastaanottaja saa kieltäytyä vastaanottamasta tiedoksi annettavia asiakirjoja, vaan sen on katettava myös siitä aiheutuvat oikeudelliset seuraukset.

ii) Siitä, että tiedoksiantoa ei ole suoritettu, koska asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymistä koskevaa oikeutta on käytetty perustellusti, mahdollisesti aiheutuvat vaikutukset

66. On pohdittava, onko tiedoksiantoa, jota ei ole voitu suorittaa sen vuoksi, että asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaista oikeutta kieltäytyä asiakirjan vastaanottamisesta on perustellusti käytetty, pidettävä kaiken kaikkiaan tehottomana tai voiko sillä pikemminkin olla tiettyjä oikeusvaikutuksia.

— Onko tiedoksi annettavan asiakirjan kääntäminen tiedoksiannon tehokkuuden edellytyksenä?

67. Aluksi on korostettava, että asetuksessa N:o 1348/2000 ei sen sanamuodon sen enempää kuin sen rakenteen tai tarkoituksenkaan perusteella edellytetä tiedoksi annettavan asiakirjan kääntämistä. Mikäli tällaista käännöstä ei selvästi ole kuitenkaan tarkoitettu tiedoksiannon tehokkuuden edellytykseksi, ei ole ymmärrettävissä, miten sen puuttumista voitaisiin pitää tiedoksiannon tehottomuuden perusteena. [38]

68. Asetuksesta ei voida johtaa hakijalle eli henkilölle, jonka edun vuoksi tiedoksianto tapahtuu, velvollisuutta kääntättää tiedoksi annettava asiakirja vastaanottavan valtion kielelle. [39]

69. Asetuksen 8 artiklan 1 kohdasta voidaan ainoastaan päätellä, että tiedoksi annettavan asiakirjan käännöksen puuttuminen on perusteena vastaanottajan oikeudelle kieltäytyä ottamasta sitä vastaan. Vasta tämän oikeuden käyttämisen tai käyttämättä jättämisen perusteella siis selviää, voitiinko kyseisen asiakirjan tiedoksianto suorittaa vai ei.

70. Asetuksen 7 artiklan 2 kohdan viittaus "kaikkiin asiakirjan tiedoksiantamiseksi vaadittaviin toimiin" ei ole hyväksyttävä peruste olettaa, että se, että käännös jollekin 8 artiklan 1 kohdassa mainituista kielistä puuttuu, johtaisi siihen, että vastaava tiedoksianto olisi kokonaan tehoton. Tällä säännöksellä sel-

38 — Näin arvioiden tiedoksi annettavan asiakirjan käännöksen puuttuminen ei merkitse asianomaisen toimittamisen tai tiedoksiannon *puuttumista*.

39 — Tämänsuuntaisesti, tosin yleissopimukseen viitaten, Burgstaller, "Kapitel 81: Europäische Zustellungsverordnung" julkaisussa *Internationales Zivilverfahrensrecht*, 5 artikla, 1 kohta. Ks. erityisesti Euroopan yleissopimuksesta laaditun selittävän muistion (mainittu alaviitteessä 21) 8 artikla: "Yleissopimuksella ei kuitenkaan velvoiteta hakijaa lähettämään jollakin edellä mainituista kielistä laadittua tai käännettyä asiakirjaa vaan annetaan vastaanottajalle mahdollisuus kieltäytyä vastaanottamasta asiakirjaa sillä perusteella, että sääntöjä ei ole noudatettu."

vennetään ainoastaan, että vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädännöllä on lähtökohtaisesti ratkaiseva merkitys tiedoksiantotavan kannalta, ilman että kyseenalaistettaisiin asetuksessa itsessään käyttöön otetun kääntämistä koskevan velvoitteen puuttuminen.

71. Myöskään asetuksen 8 artiklan 2 kohdan perusteella ei voida olettaa, että se, että käännös jollekin 8 artiklan 1 kohdassa mainituista kielistä puuttuu, johtaisi siihen, että vastaava tiedoksianto olisi kokonaan tehoton. Kun tämän säännöksen mukaan asiakirjat, joiden käännöstä pyydetään, täytyy palauttaa, tästä lienee pääteltävä, että ensimmäisellä tiedoksiannolla on vaikutuksia, vaikka asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaista kielisäännöstä ei noudatettaisikaan. Mikäli näin ei olisi, olisi tarpeetonta palauttaa käännettävät asiakirjat — ja vain ne — tiedoksiannon hakijalle, sillä hänellä olisi muutoinkin velvollisuus toimittaa asiakirjat käännettyinä, jotta niillä voitaisiin ylipäänsä saada aikaan oikeusvaikutuksia. Oikeudellisten seurausten mahdollinen hajautuminen siten, että ainoastaan palauttamatta jätetyillä asiakirjoilla on oikeusvaikutuksia mutta käännettäviksi palautetuilla asiakirjoilla ei ole minkäänlaisia vaikutuksia, lienee tuskin asetuksen tehokkuustavoitteiden mukaista.

72. Se, että — ilman käännöstä suoritettu — ensimmäinen tiedoksianto on kokonaan tehoton, tuskin voinee olla asetuksen tehokkuustavoitteiden mukaista, mikä ilmenee myös asetuksen toisesta kohdasta — asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta ns. korjausmenettelystä.[40] Tästä säännöksestä voitaneen johtaa se oikeudellinen näkemys, että tiedoksiantopyynnön täyttämisen mahdottomuus — jota voitaneen verrata tilanteeseen, jossa käännöksen puuttuminen synnyttää oikeuden kieltäytyä asiakirjan vastaanottamisesta — ei sellaisenaan johda siihen, että tiedoksiantopyyntöä olisi käsiteltävä ikään kuin sitä ei — tehottomuuden kannalta — olisi ikinä tehtykään. Pikemminkin on ensin yritettävä korjata tilanne. Se, että vastaanottava viranomainen palauttaa asetuksen 8 artiklan 2 kohdan nojalla asiakirjat, joista pyydetään käännöstä, on tämän näkemyksen mukaista.

73. Sitä vastaan, että ensimmäinen tiedoksianto olisi kokonaan tehoton, mikäli oikeutta kieltäytyä asiakirjojen vastaanottamisesta käytetään perustellusti, puhuu myös komission asianmukaisesti korostama selkeän oikeudellisen perustan puuttuminen.

74. Tähän on lisättävä, että vastakkainen näkemys merkitsisi sitä, että ensimmäisen tiedoksiannon täydellinen tehottomuus riippuisi siitä, käyttäisikö vastaanottaja mahdollisesti oikeutta kieltäytyä asiakirjan vastaanottamisesta — eikä siitä, onko kielellisiä edellytyksiä objektiivisesti arvioiden noudatettu — mistä puolestaan koituisi etuja

40 — Tämän säännöksen mukaan "vastaanottavan viranomaisen on otettava yhteys lähettävään viranomaiseen nopeinta mahdollista tapaa käyttäen puuttuvan tiedon tai puuttuvien asiakirjojen saamiseksi", jos tiedoksiantopyyntöä ei voida täyttää lähetettyjen tietojen tai asiakirjojen perusteella.

yksinomaan tiedoksiannon vastaanottajalle. [41]

75. Tässä yhteydessä on kuitenkin otettava huomioon, että vaikka oikeudella kieltäytyä asiakirjan vastaanottamisesta pyritään suojelemaan tiedoksiannon vastaanottajaa, tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tiedoksiannon vastaanottaja kykenee saamaan oikeudenkäynnin raukeamaan kieltäytymällä vastaanottamasta asiakirjaa tai että hänen pitäisi kyetä saamaan se raukeamaan.

76. Sitä, että tiedoksiannon vastaanottajan kielellistä suojaa ei saa absolutisoida, selventää paitsi se, että asetuksen 8 artiklan 1 kohdan kielisäännöksessä on haluttu säätää asianomaisen vastaanottajan kielitaidosta yleistäen, myös se, että asetuksessa tunnustetaan virallisen tiedoksiantotavan lisäksi sen 2 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen nojalla muitakin — samanarvoisia [42] — tiedoksiantotapoja, kuten erityisesti käytännössä laajalti levinnyt postitse tapahtuva tiedoksianto. [43] Asetuksen 14 artiklan 2 kohdan mukaan on kuitenkin jäsenvaltion asiana määritellä ne edellytykset, "joilla se hyväksyy oikeudenkäyntiasiakirjojen postitiedoksiannon". Sen jälkeen kun vain hyvin harvat jäsenvaltiot [44] olivat ilmoittaneet kielellisiä edellytyksiä, asetuksen 23 artiklan 1 kohtaan perustuvia jäsenvaltioiden ilmoituksia koskevassa kolmannessa päivityksessä [45] tehtiin selväksi, että "jos jäsenvaltio ei ole antanut ilmoitusta erityisistä 14 artiklaan liittyvistä kielisäännöksistä, se osoittaa soveltavansa 8 artiklassa säädettyjä kielisäännöksiä". Ei ole kuitenkaan täysin selvää, mikä merkitys tälle toteamukselle on annettava. [46]

77. Asianmukaisen intressivertailun suorittamiseksi asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymisellä ei kuitenkaan saa viedä hakijalta hänelle perusoikeutena taattua oikeutta saada asiansa käsitellyksi laillisesti perustetussa tuomioistuimessa, kuten tapahtuisi esimerkiksi silloin, jos hän ei kykenisi enää noudattamaan mahdollisia oikeussuojakeinojen käyttämiselle asetettuja määräaikoja, mikäli asiakirjojen vastaanottamisesta olisi kieltäydytty.

41 — Se, että sekä tiedoksiannon pyytäjää että sen vastaanottajaa on suojeltava, ilmenee tämän lisäksi asetuksen 9 artiklan säännöksestä, joka koskee tiedoksiantopäivää. Ks. tästä De Leval ja Lebois, "Betekenen in Europese Unie op grond van de Verordening 1348/2000 van 29 mei 2000" julkaisussa *Het nieuwe Europese IPR: van verdrag naar verordening*, 2001, s. 169 (erityisesti s. 185), 6–38 kohta.

42 — Riidanalaisia vaikkakin samanarvoisia. Yhden näkemyksen mukaan toissijaiset tiedoksiantotavat eivät ole huonompia tapoja. Ks. esim. Gsell (mainittu edellä alaviitteessä 23), s. 115 (erityisesti s. 117); Mignolet (mainittu alaviitteessä 6), s. 349; De Leval und Lebois, "Signifier en Europe sur la base du règlement 1348/2000. bilan après un an et demi d'application" julkaisussa *Liber amicorum Pierre Marchal*, s. 261, 6 kohta; Frigo (mainittu alaviitteessä 23), s. 138 ja sitä seuraava sivu; toisin kuitenkin Heß (mainittu alaviitteessä 11), s. 15 (erityisesti s. 20); Ekelmans, *Journal des tribunaux No. 6014* (2001), s. 481.

43 — Asetuksen 14 artiklan 1 kohdan mukaan jokainen jäsenvaltio saa "toimittaa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiantoja lähettämällä ne suoraan postitse toisessa jäsenvaltiossa asuville henkilöille".

44 — Malanin (mainittu alaviitteessä 26) tekemä selvitys, alaviite 11.

45 — Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 29 päivänä toukokuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 23 artiklan 1 kohtaan perustuvia jäsenvaltioiden ilmoituksia koskeva kolmas päivitys (EYVL 2002, C 13, s. 2).

46 — Vastaavia epäilyksiä esittää myös Boularbah artikkelissaan "Le cadre général des règles communautaires en matière de procédure civile: coopération judiciaire, droit judiciaire européen et droit processuel commun" julkaisussa *Le droit processuel et judiciaire européen — Het Europees gerechtelijk recht en procesrecht*, 2003, s. 167 (erityisesti s. 180); samaa toteaa tältä osin Mignolet (mainittu alaviitteessä 6), s. 351.

78. Kuten asetuksen 8 artiklan 1 kohdan b alakohdasta luettuna yhdessä 5 artiklan 2 kohdan kanssa ilmenee, asetuksen tehtävänä on lisäksi suojella hakijaa tarpeettomilta kustannuksilta — joihin erityisesti käännöskulut kuuluvat. Mikäli hakija kuitenkin välttääkseen ne kielteiset seuraukset, joita mahdollisesta asiakirjojen vastaanottamisesta kieltäytymisestä aiheutuu määräaikojen noudattamiselle, huolellisesti käännättää asiakirjan jollekin 8 artiklan 1 kohdassa mainituista kielistä, mitkään yksinkertaistukset — ja myöskään kustannussäästöt — eivät tulisi asetuksen vuoksi kyseeseen.

79. Edellä esitetyn perusteella on pääteltävä, että asetuksen sanamuodon sen enempää kuin sen syntyhistorian, rakenteen tai tarkoituksenkaan perusteella ei voida olettaa, että asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaisen asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymistä koskevan oikeuden käyttämisen pitäisi johtaa asianomaisen tiedoksiannon täydelliseen tehottomuuteen. Asiakirjaa, jota ei ole voitu antaa tiedoksi sen vuoksi, että asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaista oikeutta kieltäytyä asiakirjan vastaanottamisesta on käytetty perustellusti, ei näin ollen voida käsitellä siten kuin sitä ei olisi koskaan yritetty antaa tiedoksi.

80. On vielä pohdittava, mitä oikeusvaikutuksia ensimmäisellä tiedoksiannolla voi olla siitä huolimatta, että oikeutta kieltäytyä asiakirjan vastaanottamisesta käytetään perustellusti.

— Ensimmäisen tiedoksiannon vaikutukset sen jälkeen, kun oikeutta kieltäytyä asiakirjan vastaanottamisesta on käytetty

81. Yhtäältä hakijan ja toisaalta tiedoksiannon vastaanottajan vastakkaiset intressit voidaan ottaa huomioon siten, että asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymistä koskevan oikeuden käyttäminen johtaa prosessin keskeytymiseen.[47]

82. Keskeytymisvaikutus estää ensinnäkin sen, että tiedoksiannon vastaanottajan kieltäytyminen vastaanottamasta asiakirjaa veisi yksipuolisena tahdonilmaisuna ensimmäiseltä tiedoksiannolta kokonaan sen oikeusvaikutukset ja hakija siten menettäisi tarvitsemansa oikeussuojan. Erityisesti mahdollisesti noudatettavat prosessuaaliset määräajat lakkaavat kulumasta siihen saakka, kunnes tuomioistuin toteaa, että oli perusteltua kieltäytyä vastaanottamasta asiakirjaa.

83. Toiseksi tiedoksiannon vastaanottajan oikeus tulla kuulluksi taataan sillä, että asiakirjan vastaanottamisesta kieltäydytään ja siitä ilmoitetaan asetuksen 8 artiklan 2 kohdan nojalla välittömästi.[48] Vastaanottamisesta kieltäytymisestä johtuvalla keskey-

47 — Samansuuntaisesti myös De Leval ja Lebois (mainittu alaviitteessä 41), 6–38 kohta.

48 — Esimerkiksi asiassa Lancray antamassaan tuomiossa (mainittu alaviitteessä 33) yhteisöjen tuomioistuin selvensi asiassa 49/84, Debaecker, 11.6.1985 annettuun tuomioon (Kok. 1985, s. 1779) viitaten, että Euroopan yleissopimuksella pyritään tosin sen johdanto-osan mukaan varmistamaan tuomioistuinten tuomioiden vastavuoroista tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien muodollisuuksien yksinkertaistaminen, mutta tätä tavoitetta ei kuitenkaan voida saavuttaa siten, että oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin jollain tavoin heikennetään.

tysvaikutuksella suojellaan siten tiedoksiannon vastaanottajaa siltä osin kuin ensimmäisellä tiedoksiannolla ei voi olla täyttä lainvoimaa häntä vastaan.

84. Keskeytysvaikutus ei vaikuta sillä tuomioistuimella, jonka oikeudenkäynnissä käsitellään asia, jonka yhteydessä asiakirja toimitettiin, olevaan toimivaltaan antaa ratkaisu siitä, onko asiakirjan vastaanottamisesta kieltäydytty perustellusti. [49]

85. Keskeytysvaikutusta koskevaa olettamaa tukee lisäksi asetuksen 19 artiklan 1 kohta, jossa säädetään vastaajan saapumatta jäämisen varalta siitä, että asiassa ei saa tehdä päätöstä, ja näin ollen oikeudenkäynnin keskeyttämisestä. Tämän täytyy päteä erityisesti silloin, jos vastaaja kieltäytyy vastaanottamasta asiakirjaa asetuksen kielisäännökseen vedoten.

86. Näin ollen on todettava, että tiedoksiannon vastaanottajan hyväksi alkanut keskeytyminen, joka johtuu siitä, että asiakirjan vastaanottamisesta on kieltäydytty, kumotaan vasta sen jälkeen, kun tiedoksianto on täydellinen, kun keskeytyminen tiedoksiantoa pyytäneen oikeudenkäynnin asianosaisen hyväksi päättyy jo sillä, että tuomioistuin toteaa, että kieltäytymiseen on ollut perusteet.

49 — Ks. tästä Euroopan yleissopimuksesta laaditun selittävän muistion (mainittu alaviitteessä 21) 8 artiklaa koskeva kohta: "Jos syntyy riita siitä, ymmärtääkö asiakirjan vastaanottaja jotain kieltä, asia on ratkaistava sovellettavien sääntöjen mukaan, esimerkiksi saattamalla tiedoksiannon asianmukaisuus sen tuomioistuimen ratkaistavaksi, jossa sitä asiaa käsitellään, johon asiakirjan lähettäminen liittyy."

3) Kolmas ennakkoratkaisukysymys, joka koskee yksityiskohtaisia sääntöjä, joita sovelletaan tiedoksi annettavan asiakirjan käännöksen jälkikäteiseen toimittamiseen

87. Vielä on vastattava kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen, joka koskee yksityiskohtaisia sääntöjä, joita sovelletaan tiedoksi annettavan asiakirjan käännöksen jälkikäteiseen toimittamiseen.

88. Tässä yhteydessä on erityisesti selvennettävä, mitä oikeusvaikutuksia asianomaisella asiakirjalla — ja ennen kaikkea minä ajankohtana — on, jos asiakirjan vastaanottamisesta aluksi kieltäydyttiin perustellusti ja se täytyi toimittaa ja antaa tiedoksi — käännöksen kera — uudelleen.

a) Osapuolten lausumat

89. Osapuolet esittävät kirjallisessa menettelyssä erilaisia näkökohtia myös mahdollista korjaamista koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta.

90. Useimmat osapuolet korostavat mahdollista korjaamista koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta — prosessioikeuden yhdenmukaistamisen puuttuessa — kansallisen lainsäädännön ja erityisesti lähettävän jäsenvaltion lainsäädännön ratkaisevaa merkitystä. Ainoastaan Portugalin hallitus ehdottaa, että

myös jälkikäteistä käännöksen toimittamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt määräytyvät yksinomaan asetuksen N:o 1348/2000 perusteella.

91. Leffler ehdottaa, että tiedoksiantopyynnön "korjaamisen" määräaika määräytyy kansallisen oikeuden mutta tiedoksiantotapa puolestaan asetuksen ja kansallisen täytäntöönpanolain (sic) perusteella.

92. Saksan liittohallitus huomauttaa — tältä osin yhdenmukaisesti ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen yhteydessä esittämänsä oikeudellisen näkemyksen kanssa — että lähettävän jäsenvaltion tuomioistuimen tehtävänä on tutkia, oliko asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymiseen olemassa perusteet vai ei. Myös tästä aiheutuvat oikeusvaikutukset määräytyvät lex forin mukaan, samoin yksityiskohtaiset säännöt, joita sovelletaan tämän lainsäädännön mukaan sallittuun käännöksen jälkikäteiseen toimittamiseen.

93. Ranskan hallitus ehdottaa, että kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen annettaisiin eriytetty vastaus, sillä se ehdottaa, että käännöksen jälkikäteisen toimittamisen on tapahduttava asetuksessa säädetyn menettelyn mukaisesti, mutta lähettävän jäsenvaltion tuomioistuimen on muutoin sovellettava kansallista prosessioikeuttaan.

94. Komissio väittää, että oikeudellisia seurauksia, jotka aiheutuvat asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaisen vastaanottamisesta kieltäytymistä koskevan oikeuden käyttämisestä, ei voida määrittää täysin itsenäisesti siltä osin kuin lähettävän jäsenvaltion tuomioistuimen on ensinnäkin tehtävä ratkaisu siitä, onko tätä oikeutta käytetty perustellusti, mutta toisaalta mahdollista korjaamista koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen on oltava lähettävän jäsenvaltion sääntöjä, missä yhteydessä asetuksen yksittäisiä säännöksiä — esimerkiksi asetuksen 9 artiklan mukaisia määräaikojen laskutapoja — on sovellettava analogisesti.

b) Oikeudellinen arviointi

i) Kansallisen oikeuden merkitys

95. Ei ole epäilystäkään siitä, että yhteisön lainsäätäjä ei ole tarkoittanut yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden prosessioikeutta kattavasti asetuksella N:o 1348/2000. Tätä taustaa vasten on lähtökohtaisesti asetuksen tarkoituksen mukaista pitää lähtökohtana sitä, että lähettävän jäsenvaltion tuomioistuimen on pääsääntöisesti annettava ratkaisu oman prosessilainsäädäntönsä (lex fori) perusteella.

96. Tätä puoltavat erityisesti asetuksen 9 artikla, jossa viitataan tiedoksiantopäivän osalta osaksi vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntöön (1 kohta), mutta osaksi myös lähettävän jäsenvaltion lainsäädäntöön (9 artiklan 2 kohta hakijaan sovellettavan tiedoksiantopäivän osalta), ja 19 artikla, joka koskee oikeuteen saapumatta jättävää vas-

taajaa. Tämän 19 artiklan mukaan vastaanottavan jäsenvaltion asianomaisen tuomioistuimen on tällaisessa tapauksessa erityisesti selvitettävä, onko tiedoksianto suoritettu vastaanottavan jäsenvaltion vaatimusten mukaisesti vai ei. Lisäksi on mainittava 7 artiklan 1 kohta, jossa viitataan tiedoksiannon osalta nimenomaisesti jäsenvaltioiden lainsäädäntöön.

97. Siltä osin kuin tiedoksi annettavan asiakirjan käännöksen jälkikäteiseen toimittamiseen liittyvä oikeuskysymys kuuluu asetuksen sääntelyn alaan, en näe mitään syytä siihen, miksi tätä asetusta ei sovellettaisi. Vastaavasti Ranskan hallituksen näkemys, jonka mukaan käännös on toimitettava asetuksen mukaisesti, on vakuuttava.

ii) Asiakirjan toista toimittamista ja tiedoksiantoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt

98. Tämä alakohta perustuu kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen, jossa tiedustellaan lähinnä yksityiskohtaisia sääntöjä, joita — ajallisesti ja käytännön tasolla — sovelletaan tiedoksi annettavan asiakirjan ja asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa mainitulla kielellä olevan käännöksen jälkikäteiseen toimittamiseen.

99. Asetukseen ei sisälly tältä osin välittömästi sovellettavia säännöksiä. Tiedoksi annettavan asiakirjan muodosta riippumatta ei ole olemassa nimenomaista säännöstä, joka koskisi uuden tiedoksiannon edellytyksiä, eikä määräaikoja, joiden kuluessa uusi tiedoksianto pitäisi suorittaa.

100. Siltä osin kuin katsotaan asetuksen itsenäisen tulkinnan perusteella, että sillä, että tiedoksiannon vastaanottaja kieltäytyy vastaanottamasta asiakirjaa, on keskeytysvaikutus, 9 artiklaa voidaan analogisesti soveltaa määräaikojen laskemiseen, missä yhteydessä tämä säännös on yksinomaan kollisiosäännös ja siinä viitataan vastaavasti kansalliseen lainsäädäntöön.

101. Siltä osin kuin 7 artiklan 1 kohdassa viitataan tiedoksiantotavan osalta jäsenvaltioiden lainsäädäntöön — nimittäin lähinnä vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntöön — saman lienee pädettävä asiakirjan ja käännöksen uuteen toimittamiseen ja tiedoksiantoon, koska tästä säännöksestä ilmenee, että tiedoksiantotapa ei kuulu asetuksen sääntelyn alaan. Tämä ratkaisu perustuu myös asetuksessa tavoiteltuun tiedoksiannon vastaanottajan suojeluun ja oikeusvarmuuden näkökohtiin: ei tosin voida poissulkea sitä, että tiedoksiannon vastaanottaja — riippumatta siitä, että hänellä on oikeus kieltäytyä asiakirjan vastaanottamisesta, ja siitä, käyttääkö hän mahdollisesti sitä — kykenee jo ensimmäisen tiedoksiantoyrityksen perusteella valmistelemaan tehokkaasti puolustustaan;[50] tämä ei kuitenkaan oikeuta

50 — Esimerkiksi sillom, jos hän kykenee yksittäistapaukseen liittyvien erityisten seikkojen vuoksi tosiasiallisesti ymmärtämään tiedoksi annettavan asiakirjan sisällön.

kumoamaan asetuksella vastaanottajan suojelemiseksi käyttöön otettua — yleistykseen perustuvaa — mekanismia.

102. Lisäksi edellytetään, että vastaanottaja kykenee uuden virheettömän tiedoksiannon yhteydessä kääntymään oikeudenkäyntiin liittyvien toimielinten puoleen. Tämä oikeussuoja saatettaisiin kyseenalaistaa mm. silloin, jos suoritetaan myöhempi tiedoksianto, jota ei koske velvoite selvittää kieltäytymisen yhteydessä käytettävissä olevat oikeussuojatiet. Tavoitteena on yhtenäinen oikeussuoja, joka voidaan taata vain silloin, jos tiedoksiantomuoto on yhtenäinen.

V Ratkaisuehdotus

103. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että ennakkoratkaisukysymyksiin annetaan seuraava vastaus:

1) Asetuksen (EY) N:o 1348/2000 8 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se, että vastaanottaja kieltäytyy ottamasta vastaan asiakirjaa sillä perusteella, että tähän säännökseen sisältyvää kielisäännöstä ei ole noudatettu, ei johda siihen, että tiedoksiantoa olisi pidettävä kokonaan tehottomana. Sillä on pikemminkin keskeytysvaikutus, joka on voimassa hakijaa kohtaan siihen asti, kunnes on selvitetty, onko kieltäytymiseen ollut perusteet, mutta vastaanottajaa kohtaan sitä vastoin siihen asti, kunnes tiedoksianto on suoritettu sääntöjenmukaisesti.

2) Tiedoksiannon toistaminen mahdollisesti tarvittavien käännösten valmistumisen jälkeen perustuu samassa laajuudessa asetukseen N:o 1348/2000 kuin ensimmäinen tiedoksianto, jota ei asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymisen vuoksi ole suoritettu.